

Handläggare: Monica Fredriksson
Telefon: 08-508 09 032

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn/ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa - remiss från socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen

Förvaltningens förslag till beslut

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande

Christina Rapp Lundahl
stadsdelsdirektör

Siw Lideståhl
avdelningschef

Stefan Larsson Lindmark
avdelningschef

Sammanfattning

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen har utarbetat förslag till riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Riktlinjerna omfattar bl.a. samverkansformer och samverkansområden med förslag till samverkansöverenskommelse mellan stadens skolor och stadsdelsnämndernas verksamheter.

Norrmalms stadsdelsförvaltning har haft en lokal samverkansöverenskommelse sedan skolan gick över till utbildningsförvaltningen 1 juli 2007. Förvaltningens anser att stadsdelsnämnderna, utbildningsnämnden och andra berörda nämnder ska samverka kring barn som far illa eller riskerar att fara illa. Formerna för samverkan bör dock inte detaljregleras på det sätt som föreslås i remissen.

Bakgrund

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen har tillsammans utarbetat förslag till riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Riktlinjerna omfattar samverkansformer och samverkansområden, med förslag till samverkansöverenskommelse mellan stadens skolor och stadsdelsnämndernas verksamheter. Riktlinjerna kompletteras vid senare tillfälle med stödmaterial.

Förslaget har remitterats till samtliga stadsdelsnämnder. Remissvaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 26 mars 2010.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom personal- och kansliavdelningen i samråd med socialtjänstavdelningen och förskole- och fritidsavdelningen.

Ärendet

Sammanfattning av remissmaterialet

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen och utbildningsförvaltningen har tillsammans utarbetat förslag till riktlinjer för samverkan mellan skola och socialtjänst för barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Riktlinjerna omfattar samverkansformer och samverkansområden med förslag till samverkansöverenskommelse mellan stadens skolor och stadsdelsförvaltningarna, samt ett stödmaterial som presenteras under första kvartalet 2010.

Syftet är att samverkan ska ske på ett liknande sätt över hela staden så att alla involverade, från barn och föräldrar till enskilda socialsekreterare, biståndshandläggare och lärare ska känna igen sig och veta var man ska vända sig, och att alla ska få ett bemötande och resultat som är bra och likvärdigt i hela staden.

Arbetsgrupp och referensgrupp

Förslaget till riktlinjer har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av tjänstemän från utbildningsförvaltningen och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen. Till denna har en referensgrupp knutits, bestående av representanter för grundskolan, gymnasieskolan, förskolan och elevhälsan samt representanter från flera stadsdelsförvaltningar när det gäller socialtjänst och omsorg om barn med funktionsnedsättning.

Samverkansformer

År 2003 infördes en lagbestämmelse om samverkan i Socialtjänstlagen (SoL 5 kap 1 a §). När lagbestämmelsen infördes fick Socialstyrelsen i samverkan med dåvarande Myndigheten för skolutveckling och Rikspolisstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell strategi för samverkan ("Strategi för samverkan – kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa" april 2008). I förslaget till riktlinjer föreslås att samverkan mellan skola och socialtjänst med flera bör utgå från denna strategi. Inom respektive stadsdelsförvaltnings geografiska område bör ett samverkansarbete påbörjas med "Strategi för samverkan" som bas.

Strategi för samverkan i korthet

I "Strategi för samverkan" konstateras att god och stabil samverkan förutsätter styrning, struktur och samsyn. Vidare fastslås att styrningen är det mest centrala och att den politiska och administrativa ledningen aktivt måste ta ställning för samverkan och efterfråga uppföljning och utvärdering. Stabil samverkan kräver också en struktur för att överbrygga skilda regelsystem, ett gemensamt mål och en definierad målgrupp. Strategin lyfter fram några centrala framgångsfaktorer:

- *Ett aktivt och gränsöverskridande ledarskap.* Cheferna har en nyckelroll och måste aktivt visa att samverkan är en prioriterad uppgift.
- *Tydlighet och struktur.* Syftet med samverkan måste vara tydligt och enskilda verksamheters besparingskrav får inte vara drivkraften.
- *Samsyn.* En viss grad av gemensam problemförståelse är nödvändig för en fungerande samverkan och de olika aktörerna kan behöva förhandla om arbetssätt och relationer.
- *Motivation, förtroende och god kommunikation.* Tid för samverkan behövs och de deltagande verksamheterna behöver uppleva att de har ömsesidig nytta av samverkan för att få och behålla motivationen över tid.
- *Samverkanskompetens.* Kunskap om samverkan och vad som krävs för en fungerande samverkan måste finnas i verksamheterna.

Samverkan med kommunala och fristående skolor

Alla skolor inom en stadsdelsförvaltnings geografiska område, grundskolor och gymnasieskolor, såväl kommunala som fristående, ska enligt förslaget delta i samverkan. Skolorna samverkar på en övergripande och förebyggande nivå med den stadsdelsförvaltning där skolan är belägen och på individnivå med den stadsdelsförvaltning där aktuell elev är folkbokförd.

Samverkansområden och samverkansöverenskommelser

Som en för staden gemensam bas/miniminivå för samverkan föreslås ett antal samverkansområden för skola och stadsdelsnämndens verksamheter. Utifrån respektive stadsdelsförvaltnings struktur och organisation samt skolors och stadsdelsförvaltningars behov av samverkan i olika frågor kan lokala tillägg göras.

Samverkansområdena sammanförs i en samverkansöverenskommelse mellan skolorna och verksamheterna inom stadsdelsnämnderna (*bilaga 1*).

Överenskommelsen är utformad som en struktur för vilka frågor som ska avhandlas, vilka möten som ska förekomma inom ramen för samverkan, hur ofta dessa ska förekomma, vilka funktioner som måste vara representerade och vilken uppföljning som ska ske. Överenskommelsen anger vilka funktioner inom stadens förvaltningar som ska vara representerade, men för att en högre kvalitet ska uppnås, framförallt i det förebyggande arbetet, bör polis och det lokala föreningslivet också vara representerade i ett övergripande samverkansforum.

Övergripande samverkan

Den övergripande samverkan som avses under rubriken ”samarbete i generella frågor” är en förutsättning för hela samverkansstrukturen. Stadsdelsdirektören ansvarar t.ex. för att en övergripande mötesstruktur finns samt kallar till möten, ser till att dessa protokollförs och att de redovisas i stadsdelsnämnden. Deltagarna i dessa möten är normalt verksamhets- eller avdelningschefer inom stadsdelsförvaltningen samt samtliga rektorer för grund- och gymnasieskolorna i stadsdelen. Respektive biträdande grundskolechef bör också vara med vid dessa möten. Inom området ”samarbete i generella frågor” ska inga individärenden diskuteras. Inom samverkansområde ”barn och ungdomar som far illa” som också utgör grunden för samverkan med landstinget (BUS), ska individärenden däremot kunna diskuteras då det finns behov av detta.

I dagsläget har hälften av stadsdelsförvaltningarna tecknade avtal med grundskolorna i respektive stadsdelsförvaltnings geografiska område.

Stödmaterial

Inom några samverkansområden finns behov av mer detaljerade anvisningar för hur samverkans ska ske. Arbetsgruppen har påbörjat ett arbete inom följande områden.

- sekretessfrågor

- utredningsansvar för barn/ungdomar som far illa; t.ex. skolk, ”hemmasittare”, ansvar för insatser; anmälan till socialtjänsten
- barn/ungdomar med insatser från skola och socialtjänst; placering i familjehem, HVB (hem för vård och boende, SIS (Statens Institutionsstyrelse), öppenvård, samverkansklasser inklusive likheter/skillnader i hanterande av elever i kommunala respektive fristående skolor,
- övergångar som t.ex. förskola – grundskola/särskola, gymnasie/gymnasiesärskola – daglig verksamhet, kommunala uppföljningsansvaret,
- säkerhetsarbetet,
- korttidsstillsyn för skolungdom över 12 år enligt LSS, Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade
- barn/ungdomar/elever med funktionsnedsättning; daglig verksamhet

Stödmaterialet föreslås presenteras för utbildnings- respektive socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen under första kvartalet 2010. Materialet kommer därefter att successivt uppdateras och kompletteras. Stödmateriäl för skolorna när det gäller rätten till undervisning (befrielse från undervisning) och hedersrelaterade frågor kommer samtidigt att presenteras.

Indikatorer

I ärendet föreslås att en eller flera indikatorer för samverkan ska tas fram.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i vikten av en fungerande samverkan kring barn och ungdomar som far illa eller riskerar att fara illa. Samverkan är nödvändig, både på en övergripande nivå inom en stadsdelsnämnds geografiska område och på individnivå när det gäller enskilda ärenden. Där samverkan fungerar bra är skolorna också i kontakt med flera stadsdelsförvaltningar på individnivå och på en övergripande och förebyggande nivå med den stadsdelsförvaltning där skolan är belägen. Det innebär att skolorna har många samverkansparter.

Lokal samverkan

Nya former för lokal samverkan har varit en aktuell fråga sedan halvårsskiftet 2007, då ansvaret för stadens kommunala grundskolor, särskolor och skolbarnsomsorg övergick från stadsdelsnämnderna till utbildningsnämnden. Norrmalms stadsdelsförvaltning har haft en lokal samverkansöverenskommelse sedan 1 juli 2007. Överenskommelsen har samma struktur som förslaget i

riktlinjerna (*bilaga 1*). Avdelningschefer, enhetschefer/rektorer och biträdande chefer/rektorer för socialtjänst, fritid, kommunala förskolor och grundskolor träffas och följer upp överenskommelsen en gång per termin.

Nya samverkansformer

Ökade möjligheter att välja skola och den ökade etableringen av fristående skolor har ytterligare aktualiserat behovet av nya samverkansformer, eftersom det inte längre är en självklarhet i Stockholm att barn går i skolan i sitt närområde. Cirka hälften av stadens grundskolelever väljer en annan grundskola, kommunal eller fristående, än den närmast hemmet. Samma förhållande gäller för gymnasieskolorna som tar emot elever från alla stadsdelar och från andra kommuner.

På Norrmalm finns sammanlagt 14 grundskolor, varav 6 är fristående. Vidare finns 16 gymnasier, av vilka 15 är fristående. I förslaget framhålls att samverkansöverenskommelser bör tecknas med såväl kommunala som fristående skolor. Det framgår däremot inte tydligt om Stockholms stad kan ställa krav på friskolorna att teckna samverkansöverenskommelser.

Förvaltningen är alltså positiv till förbättrad samverkan. Alla skolor inom en stadsdelsförvaltnings geografiska område, grundskolor och gymnasieskolor, kommunala såväl som fristående ska, enligt förvaltningens mening, delta i samverkan. Parterna ska samverka på en övergripande och förebyggande nivå inom respektive stadsdelsnämnds geografiska område och på individnivå med den stadsdelsförvaltning där aktuell elev är folkbokförd, precis som föreslås i remissen.

Lika viktigt som samarbetet mellan förebyggande eller myndighetsutövande socialtjänst och skola är samarbetet mellan skola och förskola, inte minst för att tidigt fånga upp barn som riskerar att fara illa eller som far illa. Denna samverkan saknas i förslaget. Vidare anser förvaltningen att riktlinjerna i större utsträckning bör lyfta fram det drog- och brottsförebyggande arbetet. Fält- och fritidsverksamheten fungerar ofta som en länk till socialtjänsten och bör därmed få en mer framträdande roll i riktlinjerna.

Resultat

Resultatet av samverkan – för det enskilda barnet och för familjen – borde stå i centrum. I förslaget är det dock formerna för samverkan som är centrala. Förvaltningen vänder sig emot detta fokus. Förslaget innebär en mötesstruktur där

antal möten, vilka företrädare organisationerna har låtit sig representeras av samt protokollens utformning blir mera centralt än resultatet för barn/elever/föräldrar.

Förvaltningen anser att det är positivt att berörda nämnder ges tydliga uppdrag att samverka. Likaså finns ett värde i att sätta upp mätbara mål för effekterna av samverkan, d.v.s. vilka resultat som ska uppnås för de enskilda barnen/ungdomarna och deras föräldrar. Däremot bör formerna inte detaljregleras centralt, istället bör samverkansformerna utgå från de lokala förutsättningarna och erfarenheterna.

Stödmaterial

Förvaltningen är positiv till att utbildnings- respektive socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnderna också fortsättningsvis stödjer samverkan genom att ta fram den typ av stödmaterial man börjat med. Förvaltningen anser vidare att det behövs stödmaterial även inom området drog- och brottsförebyggande arbete.

Indikatorer

När det gäller frågan om att skapa en eller flera indikatorer till samverkansöverenskommelsen anser förvaltningen, i linje med ovanstående, att det är viktigt att skapa en kvalitativ indikator som mäter resultaten av samverkan.

Bilagor

1. Norrmalms stadsdelsförvaltnings överenskommelse om samverkan
2. Riktlinjer för samverkan – remissmaterialet